

Proslov k rakouskému lidovému hlasování proti JE Zwentendorf (5.11.1978) u příležitosti demonstrace proti atomové elektrárně GUNDREMMINGEN (Bavorsko, červen 1979), str. 288-290

**Nazdar děvčata, nazdar hoši!
Lekce z Horního Rakouska:**

Před vámi stojí „neofašista, levicový extremist a vůbec užitečný idiot, který se nechal svést fašisty a extremisty.“ Musí to přece tak být, protože to řekl náš spolkový kancléř KREISKY. Pár dnů před lidovým hlasováním 5. listopadu takto označil všechny odpůrce atomu.

O 5 měsíců později, v době nehody v HARRISBURGu, řekl jeho zastupující předseda strany SPÖ Leopold GRATZ, starosta Vídně: „Harrisburg ukazuje vyspělost, kterou rakouský národ prokázal svým rozhodnutím 5. listopadu.“

Od toho okamžiku si přece jen nejsem tak zcela jistý, jestli měl Kreisky pravdu.

V lednu 1978 tvrdil rakouský kancléř s rozhodností: „Otázka atomu není vůbec žádné téma, které se hodí pro lidové hlasování“.

**Rede zur österreichischen Volksabstimmung gegen das AKW Zwentendorf (5.11.1978) anlässlich einer Demonstration gegen das AKW GUNDREMMINGEN (Bayern, Juni 1979),
Seiten 288-290**

Servas die Madeln, servas die Buam! Lehren aus Oberösterreich:

Vor Euch steht ein „Neofaschist, Linksextremist und überhaupt nützlicher Idiot, der sich von Faschisten und Extremisten hat verführen lassen.“

Das muss ja stimmen, weil unser Bundeskanzler KREISKY es gesagt hat.

Ein paar Tage vor der Volksabstimmung am 5. November hat er mit diesen Bezeichnungen alle Atomgegner belegt.

5 Monate später, im Verlauf des Unfalles von HARRISBURG sagt sein stv. SPÖ-Parteivorsitzender Leopold GRATZ, Bürgermeister von Wien:

„Harrisburg zeigt die Reife, die das österreichische Volk mit seiner Entscheidung am 5. November bewiesen hat.“

Seither bin ich doch nicht so ganz sicher, ob Kreisky recht hatte.

Im Jänner 1978 hatte der österreichische Kanzler dezidiert festgestellt: „Die Frage Atom ist ganz und gar kein Thema, das sich für eine Volksabstimmung eignet“.

O půl roku později oznamuje konání prvního lidového hlasování druhé republiky – právě na téma atom.

Po dalších 4 měsících, 5. listopadu 1978, zaplavila vlna radosti srdce odpůrců atomu: 50,47 % Rakušanů, kteří volili, odmítlo spuštění atomové elektrárny Zwentendorf.

„Velmi těsnou většinou ...“, psalo se v domácích i zahraničních novinách. „Velmi těsnou většinou“? Skutečně! A přesto to byla drtivá většina, když vezmeme v úvahu dynamiku předchozího procesu utváření veřejného mínění.

Hned po vyhlášení hlasování koncem června vyplynulo z oficiálních anket, že asi 2/3 chtějí hlasovat pro a jen 1/3 proti Zwentendorfu. Za čtyři měsíce se odpůrcům atomu podařilo pro sebe přebrat 20 % hlasů z druhého tábora. Zapomněly to zmínit téměř všechny komentáře. Rovněž bylo sotva uvedeno, že žádná politická strana nikdy nedosáhla v tak krátkém čase směšně jednoduchými prostředky tak úspěšný obrat, v tomto případě proti „pro-nukleárnímu kolosu“:

proti vládě, obchodu a průmyslu, odborovému svazu a energetice.

Ein halbes Jahr später kündigte er die 1. Volksabstimmung der 2. Republik an – eben über das Thema Atom.

Weitere 4 Monate danach, am 5. November 1978, erfüllte eine Woge der Freude die Herzen der Atomgegner: 50,47 % der Österreicher, die gewählt hatten, hatten die Inbetriebnahme des AKWs Zwentendorf abgelehnt.

„Mit äußerst knapper Mehrheit“, hieß es in den in- und ausländischen Zeitungen. „Äußerst knappe Mehrheit“? In der Tat, ja. Doch eine überwältigende Mehrheit, wenn man sich die Dynamik des vorangegangenen Meinungsbildungsprozesses vor Augen hält.

Gleich nach Ankündigung der Abstimmung Ende Juni ergaben offizielle Umfragen, dass ca. 2/3 für, nur 1/3 gegen Zwentendorf stimmen wollten.

In vier Monaten gewannen die Atom-Gegner 20 % der Meinungen für sich hinzu. Das zu sagen, vergaßen fast alle Kommentare.

Ebenso wurde kaum erwähnt, dass dieser nie innerhalb so kurzer Zeit einer politischen Partei geglückte Umschwung mit lächerlichen Mitteln gegenüber dem „Pro-Atom-Koloss“ geschafft worden war:

gegenüber Regierung, Wirtschaft und Industrie, Gewerkschaftsbund und E-Wirtschaft.

Tyto vydaly v hlasovací kampani více než 30 milionů šilinků:

více než rakouský stát vydal předtím za výzkum sluneční, větrné a geotermální energie dohromady během tří let.

Vítězství rakouských odpůrců atomu je samozřejmě nutno přičíst většímu počtu faktorů.

Zdůraznit se musí:

- vytrvalá angažovanost;
- schopnost odpůrců atomu zostřovat rozpory mezi oportunisticky jednajícími politickými stranami a držet pohromadě i přes rozpory ve vlastních řadách;
- jako třetí faktor, že bojovali s argumenty; pomocí stále většího přílivu pomocníků přinesli osvětu, sice ne do každé obce, ale do nesčetných malých vesnic;
- neztratili humor a zřekli se násilí;

nikoli ze slabosti, nýbrž z uvážlivosti. Do úvah jsme částečně zahrnuli možnost použít násilí, ale vždy jsme našli vhodnější prostředky. Násilnými prostředky disponuje druhá strana mnohonásobně; naše násilí by jen dávalo druhé straně záminku uplatnit převahu svého násilí.

Diese gaben in der Abstimmungs-Kampagne über 30 Millionen Schilling aus:

mehr als der österreichische Staat während der 3 Jahre zuvor für die Erforschung von Sonnen-, Wind- und geothermischen Energien zusammen ausgegeben hat!

Der Sieg der österreichischen Atom-Gegner ist natürlich mehreren Faktoren zuzuschreiben.

Hervorzuheben hat man:

- das ausdauernde Engagement;
- die Fähigkeit der Atomgegner, die Gegensätze zwischen den opportunistisch agierenden politischen Parteien zu verschärfen und trotz Gegensätzen in den eigenen Reihen zusammenzuhalten;
- als dritter Faktor: sie haben mit Argumenten gekämpft, sie haben in einer ständig anschwellenden Woge von Helfern die Aufklärung nicht in jedes, aber in zahllose kleine Dörfer getragen;
- Sie haben den Humor nicht verloren und auf Gewalt verzichtet. Nicht aus Weichheit, sondern aus Überlegung. Wir haben die Möglichkeit von Gewalt teils in die Überlegungen miteinbezogen: wir fanden aber immer tauglichere Mittel. Die Gewalt besitzt die andere Seite vielfach; unsere Gewalt gäbe nur der anderen Seite den Vorwand, die Übermacht ihrer Gewalt anzuwenden.

Právě proto, že jsme šli trpělivou cestou tvrdošíjného vysvětlování, měli zastánci atomu se svými prohlášeními jen poměrně malé pole působnosti.

Kreiskyho slova „Jsou to stejně samí fašisti a extremisti“ se posléze obrátila proti němu.

S výjimkou vládního tisku se mohly hromadné sdělovací prostředky, některé nesměleji, jiné ale stále kurážněji, pořád s rostoucím osobním nasazením chopit se našich argumentů.

Proto mohlo dojít k tomu, že ještě 10 dnů před 5. listopadem někdo zpřístupnil časopisu „profil“ (rakouské období německého týdeníku „Der Spiegel“) studii Geologického spolkového úřadu, která byla 17 (!) let držena v tajnosti před veřejností: V ní byla zkoumána možná stanoviště pro výstavbu jaderných elektráren v Rakousku.

Ta byla rozdělena na „velmi vhodná“, „vhodná“, „vhodná s výhradami“ a „zcela nevhodná“.

Zwentendorf není v 1., ani 2., ani ve 3. kategorii – nýbrž v poslední! 17 let! Srovnejme to s prohlášeními, že je „Zwentendorf nejbezpečnější jaderná elektrárna na světě“ atd.

Gerade weil wir den geduldigen Weg der hartnäckigen Aufklärung gingen, hatten die Atom-Befürworter mit ihren Verkündigungen nur verhältnismäßig geringen Spielraum.

So fielen Kreiskys Worte „San eh lauter Faschisten und Extremisten“ letztlich ihm auf den Kopf.

So konnten die Massenmedien – bis auf die Regierungspresse – manche schüchterner, manche aber immer unerschrockener, immer „zivilcouragierter“ unsere Argumente aufgreifen.

Auf dieser Basis konnte es geschehen, dass noch 10 Tage vor dem 5. November jemand der Zeitschrift „profil“ (dem österreichischen „Spiegel“) eine Studie der Geologischen Bundesanstalt zugänglich machte, die 17 (!) Jahre vor der Öffentlichkeit geheimgehalten worden war:

Darin waren mögliche Standorte für AKWs in Österreich untersucht worden.

Eingeteilt in „sehr gut geeignet“, „geeignet“, „geeignet mit Vorbehalten“ und „völlig ungeeignet“.

Zwentendorf nicht in der 1., nicht in der 2., nicht in der 3. Kategorie – sondern in der letzten! 17 Jahre!

Man vergleiche dazu Aussagen wie „Zwentendorf, das sicherste Atomkraftwerk der Welt“ usw...

Není divu, že tehdejší šéfredaktor „profilu“ (P. M. Lingens) v úvodníku napsal, že zbyl ze všech novinářů svých novin jako jediný, který byl ještě pro Zwentendorf.

„Zdá se, jako by novináři - čím více se zabývají jadernými elektrárnami - ani jinak nemohli, než objevovat stále více argumentů proti jaderné energii“, dodal.

Před 5. listopadem 1978 se Rakousko dostalo do pohybu v míře, jak jsem to před tím nikdy nezažil.

Hnutí se rozrůstalo, mělo stále větší počet lidí dobré vůle, lidí ze všech vrstev. Především ale mládež.

Samozřejmě, že je v Rakousku mnoho mladých, kterým je mnohé, nebo všechno „buřt“. Ale v této hlasovací kampani ukázalo nečekaně vysoké procento mladých svou vůli nezabřednout do cynismu „po mně potopa“, vůli nepoddat se vnucenému, předurčenému osudu, vůli vzít do rukou svůj vlastní život.

A přitom před pokrokem „požírajícím zemi“ upřednostnit „rozvoji respektující zemi“. Před pokrokem, který každý den vymýtí asi 20 km² lesa ze zemského povrchu.

Kein Wunder, dass der damalige Chefredakteur von „profil“ (P. M. Lingens) in einem Leitartikel feststellte, dass er von allen Journalisten seiner Zeitung als der einzige übriggeblieben war, der noch für Zwentendorf war.

„Es scheint, als könnten Journalisten, je mehr sie sich mit den Atomkraftwerken beschäftigen, sich gar nicht helfen, immer mehr Argumente gegen die Atomkraft zu entdecken“, schloss er sinngemäß.

Vor dem 5. November 1978 geriet Österreich in Bewegung, in einem Ausmaß, wie ich es nie erlebt hatte.

Eine anschwellende Bewegung von immer mehr Menschen guten Willens; Menschen aus allen Bereichen. Besonders aber der Jugend.

Freilich gibt es in Österreich viele Junge, denen vieles oder alles „wurscht“ ist. Doch in diesem Abstimmungskampf hat ein unerwartet hoher Prozentsatz von Jungen ihren Willen gezeigt, nicht im Zynismus des Hinter-mir-die-Sintflut zu versinken, den Willen, nicht vor einem aufgezwungenen, zgedachten Schicksal abzdanken; den Willen, das eigene Schicksal in die Hand zu nehmen.

Und dabei dem „die Erde fressenden Fortschritt“ „den die Erde achtenden Fortschritt“ vorzuziehen.

Gegen den Fortschritt, der jeden Tag ca. 20 km² Wald von der Erdoberfläche rasiert!

Günther NENNING, známý socialistický novinář a – s výjimkou jaderné energie – přítel Kreiskyho, napsal dne 7. listopadu, 2 dny po lidovém hlasování:

„Rakouský lid zvítězil nad svými vládci. Angažovaní nad zbyrokratizovanými, nemajetní nad bohatými, zdravý lidský rozum nad mudrováním odborníků.“

Pomohli nám při tom naši přátelé ze zahraničí, kteří byli s jadernými projekty konfrontováni dříve než Rakušané.

Mimo jiné nám pomohl boj badensko-rýnských občanských iniciativ proti jaderné elektrárně Wyhl na Rýnu a kritický dokumentární film „Život s jadernou energií“ ze Švýcarska a tehdy nesmírně silný protest proti civilnímu i vojenskému využití atomu ve Francii. Proto sem dnes naše rakouská, naše salcburská delegace také přišla demonstrovat proti druhému bloku reaktoru v bavorském Gundremmingen, jehož radioaktivní úniky se už z „normálního provozu“ dostávají také do Dunaje:

už z bloku 1 Gundremmingen je částečně nacházíme „v krásném modrém Dunaji“ v Rakousku.

Günther NENNING, bekannter sozialistischer Publizist und – außer in Sachen Atomenergie – Freund Kreiskys, schrieb am 7. November, 2 Tage nach der Volksabstimmung:

„Das österreichische Volk hat über seine Regierenden gesiegt. Die Engagierten über die Bürokratisierten, die Hungerleider über die Geldsäcke, der gesunde Menschenverstand über die Besserwisserei der Experten.“

Geholfen haben uns dabei unsere Freunde aus dem Ausland, die früher als die Österreicher mit Atomprojekten konfrontiert waren:

geholfen haben uns unter anderem der Kampf der Badisch-Rheinischen Bürgerinitiativen gegen das AKW Wyhl am Rhein, der kritische Dokumentarfilm „Leben mit der Atomenergie“ aus der Schweiz und der damals ungemein starke Widerstand gegen die zivile wie militärische Atomnutzung in Frankreich.

Deshalb ist unsere österreichische, unsere Salzburger Delegation heute auch hierher zur Demonstration gegen einen 2. Reaktorblock am bayerischen Standort Gundremmingen gekommen.

Und - dessen radioaktive Abgaben schon aus dem „Normalbetrieb“ landen auch in der Donau:

schon von Gundremmingen Block 1 findet man sie zum Teil in der „schönen blauen Donau“ Österreichs wieder...

Heinz Stockinger,

Salcburský výbor iniciativy rakouských odpůrců atomových elektráren

K autorovi: Heinz Stockinger

Narozen: 1947 v Taufkirchen an der Pram (okres Schärding). Studoval AJ a FJ na univerzitě v Salcburku, během toho strávil i rok jako „assistant d´allemand“ na École Normale d´instituteur ve městě Arras na severu Francie.

V letech 1973-75 asistent na jazykovědné katedře univerzity v Salcburku (institut romanistiky).

Od roku 1975 dodnes učitel a později profesor na vysoké škole a v rámci výuky francouzštiny a francouzských věd. Strávil v rámci výzkumu také 1 semestr v Paříži a 1 semestr v Tunisu.

Od roku 1977 neplacené angažmá proti využívání atomové energie a pro politiku udržitelnosti odvětví energetiky, v souladu se zásadami ochrany životního prostředí a udržitelného života. V rámci lidového hlasování v roce 1978 (člen IÖAG) projevoval velkou

Heinz Stockinger,

Salzburger Komitee der Initiative Österreichischer AKW-Gegner

Zum Autor: Heinz Stockinger

Geboren 1947 in Taufkirchen an der Pram (Bez. Schärding, Oberösterreich).

Englisch- und Französischstudium an der Universität Salzburg, einschließlich eines Jahres als assistant d´allemand an der Ecole Normale d´instituteurs in Arras, Nordfrankreich.

1973-75 Assistent an der sprachwissenschaftlichen Lehrkanzlei des Romanistischen Instituts der Universität Salzburg. 1975 Antritt der bis heute bekleideten Stelle eines Bundeslehrers im Hochschuldienst für französische Sprachausbildung und Frankreichkunde, sowie Ernennung zum Professor. Forschungsaufenthalte von je einem Semester in Paris und Tunis.

Seit 1977 ehrenamtliches Engagement gegen die Anwendung der Atomenergie und für eine umwelt- und menschengerechte, nachhaltige Energiepolitik. Beteiligt am Nein zum AKW Zwentendorf in der Volksabstimmung 1978 (Mitglied der IÖAG). Mitbegründer der Überparteilichen Salzburger Plattform gegen die WAA Wackersdorf (Mai 1986), 1989

aktivitu. Spoluzakladatel nadstranické salcburske platformy proti WAA-Wiederaufbereitungsanlage (zařízení na přepřevání vyhořelých palivových článků) Wackersdorf v Bavorsku (květen 1986), v roce 1989 přejmenována na Platformu proti atomovému nebezpečí (PLAGE, což zní v němčině také trochu jako anglické slovo plague-česky mor, (trápení, svízele, soužení), totiž pro establishment neustále být „lästig“, (establishment nenechat v klidu).... Vydávají také velmi pěkný časopis Plage News.

<https://www.plage.at/wortkraft/platform-news-print>

na internetu uveřejněn rozhovor s Heinzem Stockingerem.

<https://www.plage.at/aktuelle-meldungen/unnamed-3>

Překlad do češtiny: Hana Jílková

**Úprava:
Helga Grimmová,
Bernhard Riepl**

umbenannt in Plattform gegen Atomgefahren (PLAGE).

Die PLAGE gibt auch eine sehr schöne Zeitschrift heraus:

<https://www.plage.at/wortkraft/platform-news-print>

im Internet veröffentlicht ist auch ein informatives Interview mit Heinz Stockinger.

<https://www.plage.at/aktuelle-meldungen/unnamed-3>